

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ)
o obnove prírody a o zmene nariadenia (EÚ) 2022/869

workshop

**Návrh opatrení do Národného plánu obnovy prírody za poľnohospodárstvo:
Diskusia o ich uskutočniteľnosti**

Adriana Čibik Hološková, Jozef Rídzon
Slovenská ornitologická spoločnosť / BirdLife Slovensko

1

NARIADENIE EURÓPSKEHO
PARLAMENTU A RADY (EÚ)
o obnove prírody a o zmene nariadenia
(EÚ) 2022/869

Článok 11
Obnova poľnohospodárskych ekosystémov
RNDr. Adriana Čibik Hološková, PhD.
Slovenská ornitologická spoločnosť / BirdLife Slovensko

2

1.

- Okrem oblastí, na ktoré sa vzťahujú opatrenia na obnovu podľa článku 4 ods. 1, 4 a 7, zavedú členské štáty opatrenia na obnovu potrebné na posilnenie biodiverzity v poľnohospodárskych ekosystémoch, pričom zohľadnia zmenu klímy, sociálne a hospodárske potreby vidieckych oblastí a potrebu zabezpečiť v Unii udržateľnú poľnohospodársku výrobu.

3

Prečo by mal Slovensko Národný plán obnovy prírody zaujímať?

- V čase prípravy sa voči Nariadeniu o obnovy prírody dvíhali aj kritické hlasy
- No zhodou okolností kvôli historickému vývoju na Slovensku obnova prírody a obzvlášť v poľnohospodárskej krajine môže pomôcť aj vidieku a aj poľnohospodárom. **Čo to teda obnova prírody pri premene na drobné je?**
- Obnova zarastených bielych plôch** – znamená návrat poľnohospodárskych plôch do využívania, zlepšenie stavu biotopov, viac práce pre vidiek
- Obnova zaniknutých pasienkov** – návrat tradičného využívania krajiny, hospodárenie náročnejšie na pracovnú silu, pracovné miesta, pomoc obrozneným druhom, ktoré prišli o biotopy v dôsledku zániku pastvin
- Vytváranie plôch pre opeľovače** – vyššia úroda popri plochách pre opeľovače (príklad Španielsko)
- Obnova mokradí, vodných plôch** – viac vody využiteľnej na niektorých miestach pre závlahy
- Vypracovanie Národného plánu obnovy prírody je kľúčové aj preto, **že nová SPP musí byť v súlade s ním a zároveň jeho vypracovanie vytvára rámec pre negociovanie ďalšej podpory pre poľnohospodárov v dotknutých oblastiach**
- Spoločným záujmom by teda malo byť pripraviť ho čím skôr, jednoducho, realizovateľne, ale zároveň efektívne, aby pomohol. Odolnejšia krajina a príroda je aj odolnejšie poľnohospodárstvo.**

4

Prečo by mal Slovensko Národný plán obnovy prírody zaujímať?

- Doobeda som rozprával o výsledkoch našich opatrení v rámci SP SPP pre prírodu
- Čo konkrétne teda môžeme povedať, že opatrenia prinesú poľnohospodárom (ak nehovoríme len o finančnej podpore, ale o ozajstnom dlhodobom benefite)?
- Napríklad bylinné pásy vyššiu úrodu**
- O tom je príklad zo Španielska, kde sledujú dopady na prírodu dlhšie ako my a vedia ich prepojiť s praxou

5

2.

- Členské štáty zavedú opatrenia, ktorých cieľom je dosiahnuť na vnútroštátnej úrovni **stúpajúci trend**, pokiaľ ide o **najmenej dva** z nasledujúcich troch ukazovateľov pre poľnohospodárske ekosystémy, ako sa bližšie uvádza v prílohe IV, meraný **v období od 18. augusta 2024 do 31. decembra 2030** a potom **každých šesť rokov** až do dosiahnutia uspokojivých úrovní stanovených v súlade s článkom 14 ods. 5:
 - index motýľov žijúcich v trávnych porastoch;
 - zásoby organického uhlíka v orných minerálnych pôdach;
 - podiel poľnohospodárskej pôdy s krajinnými prvkami s vysokou úrovňou diverzity.

6

PRÍLOHA IV ZOZNAM UKAZOVATEĽOV BIODIVERZITY PRE POĽNOHOSPODÁRSKE EKOSYSTÉMY PODĽA ČLÁNKU 11 ODS. 2	
Ukazovateľ	Opis jednotky a metódy určovania a monitorovania ukazovateľa
Index motýľov žijúcich v trávnych porostoch	Opis: Tento ukazovateľ sa skladá z druhov, ktoré sa považujú za charakteristické pre európske trávne porasty a ktoré sa vyskytujú vo veľkej časti Európy, na ktorú sa vzťahuje väčšina schém monitorovania motýľov. Vychádza z geometrického priemeru trendov druhov. Jednotka: index Metódy: vyvinuté a použité v publikácii Butterfly Conservation Europe, Van Swaay, C.A.M. Assessing Butterflies in Europe - Butterfly Indicators 1990-2018 (Posudzovanie stavu motýľov v Európe – ukazovateľ stavu motýľov 1990 – 2018), technická správa, Butterfly Conservation Europe, 2020.
Zisoby organického uhľika v orných minerálnych pôdach	Opis: Tento ukazovateľ opisuje zisoby organického uhľika v orných minerálnych pôdach v hĺbke 0 až 30 cm. Jednotka: tony organického uhľika/ha Metódy: ako sa stanovuje v prílohe V k nariadeniu (EÚ) 2018/1999 v súlade s usmerneniami IPCC z roku 2006 pre národné inventúry skleníkových plynov a podrobnou štatistickou profilou pôdy a jej využitia (Land Use and Coverage Area Frame Survey – LUCAS) Soil, Jones A. et al., LUCAS Soil 2022, technická správa JRC, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2021.

7

PRÍLOHA IV ZOZNAM UKAZOVATEĽOV BIODIVERZITY PRE POĽNOHOSPODÁRSKE EKOSYSTÉMY PODĽA ČLÁNKU 11 ODS. 2	
Ukazovateľ	Opis jednotky a metódy určovania a monitorovania ukazovateľa
Podiel poľnohospodárskej pôdy s krajinnými prvkami s vysokou úrovňou diverzity	Opis: Krajinné prvky s vysokou úrovňou diverzity, ako sú nízkožné zóny, živé ploty, jednotlivé stromy alebo skupiny stromov, stromodla, močiar, polička, príkopky a priepary, potoky, malé mokřadlá, terasy, kamenné mlynske náhonky, malé rybníky a kultúrne prvky, sú prvky trvalej prírody alebo poloprirodnej vegetácie v poľnohospodárskom krajine, ktoré poskytujú ekotypné služby a podporujú biodiverzitu. Na tento údaj musia byť krajinné prvky srovnávané za nameraných negatívnych vonkajších vplyvov, aby dokázali poskytnúť bezpečnú biotopu pre rôzne taxóny, a preto musia splňať tieto podmienky: a) nemôžu sa využívať v poľnohospodárskej výrobe (vrátane pasvy alebo produkcie krmnín), pokiaľ takto využitie nie je nevyhnutné na zachovanie biodiverzity, a b) nemali by byť ošetrované hnojivami alebo pesticídmi, s výnimkou ošetrovania nitrogénom množstvom prevládajúceho hnojiva. Pôda ležiacu úroveň, a so aj dočasnú, sa môže používať na krajinné prvky s vysokou úrovňou biodiverzity, ak splňa kritériá stanovené v druhom odseku písm. a) a b). Produktívne stromy, ktoré sú súčasťou udržateľných agroekosystémov, alebo stromy v extenzívnych, starých sadoch na trvalých trávnych porostoch a produktívne prvky v žijúcich plotoch môžu takisto považovať za krajinné prvky s vysokou úrovňou biodiverzity, ak splňajú kritérium stanovené v druhom odseku písm. b) a ak sa zber uskutočňuje len v čase, keď neobrazuje vysokú úroveň biodiverzity. Jednotka: percentá (podiel na využitvej poľnohospodárskej ploche).

8

3.

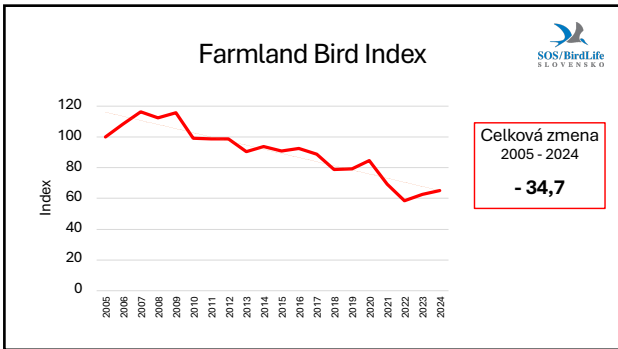
- Členské štáty zavedú opatrenia na obnovu, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby index bežných druhov vtáctva žijúceho na poľnohospodárskej pôde na vnútroštátnej úrovni založený na druhoch uvedených v prílohe V, indexovaný 1. septembra 2025 = 100, dosiahol tieto úrovne:
 - a) v prípade členských štátov uvedených v prílohe V, ktorých populácie vtáctva žijúceho na poľnohospodárskej pôde sú historicky viac zredukované: 110 do roku 2030, 120 do roku 2040 a 130 do roku 2050;
 - b) v prípade členských štátov uvedených v prílohe V, ktorých populácie vtáctva žijúceho na poľnohospodárskej pôde sú historicky menej zredukované: 105 do roku 2030, 110 do roku 2040 a 115 do roku 2050.

9

PRÍLOHA V
INDEX BEŽNÝCH DRUHOV VTÁCTVA ŽIJÚCEHO NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE NA VNÚTROŠTÁTNEJ ÚROVNI

- Alauda arvensis*
- Carduelis carduelis*
- Emberiza calandra*
- Emberiza citrinella*
- Falco tinnunculus*
- Hirundo rustica*
- Chloris chloris*
- Lanius collurio*
- Linaria cannabina*
- Locustella naevia*
- Motacilla flava*
- Passer montanus*
- Saxicola rubetra*
- Saxicola torquatus*
- Serinus serinus*
- Streptopelia turtur*
- Sturnus vulgaris*
- Sylvia communis*
- Sylvia nisoria*
- Vanellus vanellus*

10

11

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024		
<i>Alauda arvensis</i>	100	97.6	118.1	122.6	97.9	103.4	77.2	85.4	101.5	92.2	90.0	88.9	99.0	100.6	86.7	98.3	88.3	81.6	65.5	65.9		
<i>Carduelis cannabina</i>	100	68.7	120.9	202.5	196.6	121.1	148.5	108.2	82.1	128.3	142.7	200.9	217.4	146.0	149.4	210.6	210.3	127.7	182.2	171.2		
<i>Carduelis carduelis</i>	100	112.1	118.3	110.6	138.1	85.7	122.3	136.3	88.7	127.0	103.6	103.1	130.6	142.2	119.8	122.0	104.5	86.4	135.1	104.9		
<i>Emberiza citrinella</i>	100	93.4	96.1	100.1	97.6	110.0	110.1	100.3	83.6	96.5	103.8	101.6	97.7	106.2	103.3	94.8	92.0	71.1	72.7	65.8		
<i>Falco tinnunculus</i>	100	251.0	191.2	234.2	223.6	78.0	110.5	146.3	141.2	133.0	219.7	205.0	167.4	159.4	144.3	200.5	185.5	140.8	156.1	163.7		
<i>Hirundo rustica</i>	100	126.2	163.8	87.8	85.6	155.0	46.8	40.7	138.3	93.5	87.4	81.0	85.0	99.3	112.0	110.7	85.8	84.2	87.9	70.7		
<i>Chloris chloris</i>	100	122.4	47.2	88.2	81.7	88.6	93.1	93.2	94.6	69.4	79.3	77.2	67.3	81.4	43.5	46.0	38.7	23.2	41.3	38.8		
<i>Lanius collurio</i>	100	72.2	76.4	76.0	62.8	84.2	64.9	65.0	63.7	62.3	70.9	64.5	73.1	65.6	72.8	88.2	70.8	63.1	47.4	64.5		
<i>Locustella naevia</i>	100	198.1	85.8	78.7	65.1	65.5	69.6	52.7	61.2	38.0	43.4	46.9	33.7	34.4	35.2	25.4	15.2	8.0	18.9	20.6		
<i>Motacilla alba</i>	100	45.0	134.7	69.2	110.4	59.6	84.1	43.8	42.9	37.6	44.5	35.7	36.6	21.5	22.9	30.5	24.7	24.8	24.4	42.8		
<i>Motacilla flava</i>	100	97.4	94.6	92.8	94.4	87.7	89.8	84.2	84.3	81.4	83.5	79.0	79.9	79.1	70.3	70.2	68.4	67.4	68.0	65.7		
<i>Passer montanus</i>	100	169.5	169.8	111.2	169.1	82.2	141.3	140.6	183.1	256.5	173.8	167.3	142.8	144.8	156.7	126.4	96.3	84.6	77.0	77.3		
<i>Saxicola rubetra</i>	100	138.7	162.3	148.9	163.2	89.3	117.0	86.1	89.7	99.2	63.5	68.9	50.3	33.7	64.5	39.2	62.7	51.8	116.5	50.6		
<i>Saxicola torquatus</i>	100	124.1	142.7	180.2	163.0	139.8	167.9	166.2	88.0	113.2	122.4	141.0	117.9	100.4	80.8	122.0	80.5	62.3	76.4	76.5		
<i>Serinus serinus</i>	100	90.3	106.1	126.0	105.1	79.6	76.6	83.2	53.3	60.1	60.4	78.6	76.8	96.4	62.5	68.3	49.0	49.3	47.3	96.1		
<i>Streptopelia turtur</i>	100	81.7	76.3	71.3	76.5	73.2	52.7	62.3	67.1	51.7	55.9	67.6	59.6	53.2	38.9	40.2	33.6	42.9	30.6	39.2		
<i>Sturnus vulgaris</i>	100	141.5	161.4	105.3	120.7	95.2	117.9	141.3	132.7	222.2	110.9	122.8	124.3	179.2	167.0	119.5	66.4	56.7	41.3	75.4		
<i>Sylvia communis</i>	100	82.2	100.0	92.7	117.2	65.4	95.9	80.0	80.0	80.4	65.3	77.6	67.4	77.6	67.0	70.2	60.1	68.8	62.7	60.9		
<i>Sylvia nisoria</i>	100	107.6	36.9	48.4	52.0	153.3	85.1	104.6	78.0	85.8	54.6	58.2	59.6	56.9	77.3	107.8	89.8	79.2	51.1	63.9		
<i>Vanellus vanellus</i>	100	107.0	362.0	282.1	435.8	409.5	293.6	483.5	621.0	344.9	247.1	168.6	159.2	86.8	86.9	117.4	148.8	64.8	82.8	76.4		
Príloha V	100.0	108.4	116.3	112.6	115.5	95.0	95.0	95.0	95.0	95.0	95.0	95.0	95.0	95.0	95.0	95.0	76.9	75.3	64.7	65.4	62.8	65.3

12

4.

- Členské štáty zavedú opatrenia zamerané na obnovu organických pôdy využívaných na poľnohospodárske účely, ktorá tvorí odvodnené rašeliniská. Tieto opatrenia sa zavedú aspoň v takomto rozsahu:
 - a) 30 % takýchto oblastí do roku 2030, z čoho aspoň štvrtina sa opätovne zavláží;
 - b) 40 % takýchto oblastí do roku 2040, z čoho aspoň tretina sa opätovne zavláží;
 - c) 50 % takýchto oblastí do roku 2050, z čoho aspoň tretina sa opätovne zavláží.

13

Návrh opatrení

14

Návrh opatrení

1. celkové znížovanie aplikácií pesticídov (predovšetkým herbicídov a insekticídov) a syntetických hnojív
2. podpora ekologickeho spôsobu hospodárenia
3. zakladanie bylinných pásov a iných bylinných a trávno-bylinných neproduktívnych prvkov ako potravného a hniezdného habitatu s vylúčením aplikácií agrochemikálií a načasovaním údržby mimo hniezdné obdobie
4. limitovanie výmery jednotlivých poľných blokov na maximálnu veľkosť 20 ha a ich rozčlenenie biopásmi
5. zabezpečiť vytvorenie neproduktívnych a krajinotvorných prvkov vrátane extenzívnych pasienkov tak, aby aspoň 10 % z plochy poľnohospodárskej pôdy bolo vyčlenených pre biodiverzitu
6. zakladanie úhorov bez agrotechnických zásahov počas hniezdného obdobia
7. ponechávanie strišiek počas zimného obdobia a skoré jari
8. podpora diverzifikácie pestovaných plodín, pestovanie jarných typov obilnín a riedko rastúcich plodín (repa, zemiaky, zelenina)
9. zachovanie a výsadba nových prvkov rozptýlenej drevnovej vegetácie v otvorenej krajine
10. zachovávanie a údržba rozvoľnených krovitých porastov
11. obnova trávnych porastov a extenzívnej pasvy v nížinných oblastiach
12. mimimálna údržba prejazdov poľnohospodárskej techniky na omeľ pôde v čase hniezdenia, posunutie obdobia ťahy pri výskve vzácných druhov alebo aspoň lokalizácia a označenie hniezd
13. posun kosby trávnych porastov mimo hniezdné obdobie
14. ponechávanie nepokosených častí lúk a extenzifikácia pasvy
15. obnova a údržba vlhkých a podmáčaných lúk
16. zachovávanie a obnova mokradí
17. vylúčenie aplikácie pesticídov na podmáčaných porastoch a v okolí vodných plôch a mokradí

15

Návrh opatrení

- **Biopásy, úhory**
 - Udržanie súčasného stavu (výmera, umiestnenie)
 - Striedanie plodín na bloku rozdeleného biopásom
 - Zmeny v manažmente: vylúčenie agro-technické operácie 1.4. – 30.6., potom možnosť pasvy, kosenie na seno, v CHU + ostrovy biodiverzity
- **Obnova pasienkov, obnova a údržba vlhkých lúk na nížinách**
 - Podpora extenzívnej pasvy
 - Podpora mozaikového a odloženého kosenia
- **Podpora jarných typov plodín (obilniny), zeleniny a iných širokoriaďkových plodín (repa, zemiaky, sója a iné)**
- **Obnova bielych plôch so zachovaním skupín stromov a rozvoľnenej krovitej vegetácie**
 - 10 – 15 % drevinovej vegetácie na plochu vrátane skupín krikov
 - Obnova viníc s rovnakými podmienkami

OTÁZKY: 1) Súhlasíme s danými opatreniami, vieme ich realizovať?, 2) Čo potrebujeme splniť na to, aby opatrenia: a) pokračovali, b) začali, c) nezasekli sa? 3) V akom rozsahu ich vieme identifikovať?, 4) Kto z environmentalistov a farmárov by sa mohol podieľať na ich identifikovaní?, 5) Chceme opatrenia zladit s opatreniami pre opeľovače – potom pozor na manažment.

16